

Külaelukomisjoni koosolek nr 2

Kuressaare

30.03.2017

Osaleid: Jüri Saar, Andres Jalakas, Vello Paas, Aive Sepp, Merike Lipu, Anne Saar, Agnessa Sepp, Annika Ellervee, Indrek Nõgu, Tiina Ojala, Marili Niits.

Päevakord:

1. Külanimed
2. Külavanemad
3. Vello Paasi ettepanekud

Päevakorra punkt 1

Komisjon jäi selle juurde, et ühesuguse nimega külade puhul arvestatakse uue külanime kehtestamisel nende külade elanike arvamusega. Eelisõigus küla nime säilitamisel on suurema elanike arvuga külal.

Protokolli lisa 1 on külade nimekiri, kus märgitud küla elanike arv ja need külad, milledele tuleb leida uus nimi.

1. augustiks viivad vallavalitsused läbi külakoosolekud ja teavitavad külaelukomisjoni, millised küla nimed jäävad ja millised külad saavad uue nime.

Komisjoni soovitusel uute nimede valimisel:

- 1) uus nimi
- 2) liitnimi
- 3) ühineda ühist piiri omava naaberkülaga

Otsust ei tohi teha ainuisikuliselt vallavalitsus.

Päevakorra punkt 2

Aleviku- ja külavanemate statuudi aluseks võtta 2016.aastal Lääne-Saare valla poolt kinnitatud aleviku ja külavanema statuudi.

Päevakorra punkt 3

Protokolli lisa 2 – Vello Paasi ettepanekud

1. Külaelu toetamisel peab säilima olemasolev tase.
2. Teha koostööd ülesaaremaalise Saaremaa Kodukant MTÜ-ga.

/allkirjastatud digitaalselt/

Jüri Saar
koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Anne Saar
protokollija

	Vajab muutmist		Nimi säilib	
Kihelkonna	Kuusiku	4		
	Liiva	15		
	Metsaküla	0		
	Mäebe	2		
	Rannaküla	2		
	Veere	25		
Laimjala	Laheküla	9	Jõe	43
	Nõmme	20	Mustla	13
	Rannaküla	1	Randvere	33
Leisi	Liiva	1	Leisi	314
	Viira	36	Nurme	16
			Nõmme	26
Lääne-Saare	Jõe	41	Keskvere	9
	Kungla	29	Kogula	21
	Metsaküla	2	Laheküla	212
	Nõmme	15	Mõisaküla	42
	Randvere	17	Põlluküla	60
			Sepa	24
			Viira	65
Mustjala	Liiva	15	Võhma	107
Orissaare	Laheküla	27	Ariste	36
	Rannaküla	7	Hindu	17
	Võhma	12	Liiva	32
	Väljaküla	8		
Pihtla	Kõnnu	22	Kuusiku	24
	Laheküla	17	Metsaküla	2
	Liiva	16	Rannaküla	8
	Mustla	9		
	Sepa	14		
	Väljaküla	22		
Pöide	Keskvere	5	Ula	11
	Leisi	5	Veere	33
Salme	Hindu	1		
	Mõisaküla	8		
	Ula	8		
Torgu	Mõisaküla	7	Mäebe	35
Valjala	Ariste	23	Kungla	36
	Kogula	11	Kõnnu	40
	Nurme	15	Väljaküla	28
	Põlluküla	31		
	Rannaküla	5		

*Külade seisundist ja osalemisest „Suure Valla „
tegemistes ja rahastamises.*

15. märts 2017 a

ETV 28 veebruari „Foorumis“ tekkis arutlusel probleem, kuidas jagada uutes valdades riigi poolt eraldatud rahalisi vahendeid ja osutada teenuseid demokraatlikult küladele ja hajaasustus piirkondadele. Leiti, et ei saa seda teha elanike arvu põhiselt, sest siis on suuremad asulad eelisseisus ja hajaasustus piirkondadele ei jää peaaegu midagi. Kui aga jagada pindala põhiselt, siis tiheasustuspiirkonnad jäävad peaaegu ilma. Rahalisi vahendeid ja teenuseid jagatakse ikkagi inimeste tarbeks ja nende jagamise peaksid otsustama uue omavalitsuse volikogu liikmed. Samas tõdeti, et suure, ühendvalla volikogusse saab ehk praegustest suurematest valdadest 1 – 2 volikogu liiget aga mõnest pisemast ei ühtegi. Kes kaitseb nende piirkondade huve?

Rahade jagamiseks ja teenuste osutamiseks oleks hea kasutada mõistet „inimühik“. See saadakse valemiga inimasustusest nt. asustustihedus 100 inimest km² või enam. Seal annaks iga inimene ühe inimühiku, mis teeb ühe inimese kohta 1ha maad.

Kui on asustustihedus 5 inimest km² ehk 1 inimene 20 ha. See tähendab, et selles külas on üks inimene 20 inimühikut, kui asustustihedus on 2 inimest km², siis üks inimene on 50 inimühikut.

Variant: Pindala sisse ei arvestata RMK-le kuuluvaid alasid, kuna nendel aladel on väga väike kohalike inimeste inimtegevuse mõju elukõlbliku keskkonna säilitamisel. Kui ehk läbivad ühendusteel ja kommunikatsioonide trassid.

Toodud suhe on näitlik. Seda on võimalik muuta, kuid selline arvestuse meetodika annab suhteliselt õiglase teenuste ja raha jagunemise riigis ning võimaldaks kaotada praegu toimiva tasandusfondide süsteemi.

Mul tekkis siinjuures mõte seoses eelmisel korral räägitud inimasustuse tihedusest tulenevast inimühikust. Sellisel juhul tuleks ühendvalla kõik tulud jagada selle valla inimühikutega, mis on saadud külapõhiselt, ja vastavalt inimühiku asukohale (külale) teha raamatupidamises eraldi arvestus alamkonto näol.

Ühendvalla valitsemisel on lihtne võtta piirkonna külade elanikele osutatavate teenuste ja muude vallakorralduslike vajaduste rahuldamiseks nendelt kontodelt proportsionaalselt nendele küladele (elanikele) tehtud kulude katteks raha.

Ühendvallale taotlusi esitada ja rahakasutust kontrollida oleks korrektne külaliidritest nende endi valiku põhjal moodustatud komisjonil.

Siin on õige koht viia ühendvalla tegutsemiseeskirjadesse sisse külaliidrite (olgu nad külavanemad või seltside esimehed või muidu aktiivsemad külaelanike poolt valitud kohaliku elu toimimise eest seisjad) või neid esindava „külade foorumi“ suurendatud õigused osaleda ühendvalla piires rahaliste vahendite jagamisel ja teenuste osutamise otsustamisel.

„Rooma Õiguses“, mis on paljude riikide valitsemise skeemi alusmaterjaliks ja selle paljud tõed on tänini kasutusel, olid valitsuse üheks osaks ehk tööriistaks valitsemisel *Rahvatribuunid* kaitsmaks lihtrahva huve. *Rahvatribuunidel* oli õigus panna *veto* (keeld) ükskõik millise riigiorгани otsusele, juhul kui see oli vastuolus lihtrahva huvidega.

„Külade foorum“ või selle poolt valitud esindajad võiks Ühendvalla juhtimisel omada samasugust õigust kaitsmaks hajaasustus piirkondade ja lihtrahva huve.

Külaliidrite tegevuse koordineerimiseks oleks hea teha koostööd Kodukant liikumisega, kellest võiks kujuneda külade ja vallavalitsuse vaheliste suhete koordineerija, üleskerkinud probleemide lahkamise ja lahendusteede leidmise

initsiaator. Võib-olla ka „külade foorumi“ ellukutsuja. Ühendvalla tingimustes säilitaksime praeguse demokraatia, kuna otsustamine ei muutu väikese juhtkonna ainupädevuseks. Samas on riigireformi eesmärk: vähendada valitsemiskulusid täidetud.

Külaliidrite tegevus on muidugi ühiskondlikel alustel toimiv tasuta tegevus, väljaarvatud nn. kontorikulud, koosolekutele kohalesõidu kulud ja koosolekute tarbeks ruumide rendikulud. Need oleks loogiline ühendvalla valitsemiskuludega liita.

Kui on vaja, siis tuleb taotleda vastavate muudatuste sisseviimist vabariigi seadusandlusse ja ka ühendvalla liitumislepingusse.

Kuna maapiirkonnas elavad inimesed hoiavad seal toimetades selle piirkonna sõltumata nende soovist elamiskõlbliku ka tiheasustusaladelt puhkama saabuvatele „suve maalastele“ ning loodusturismile, mis toob sisse enim tiheasustusaladele, siis kohalike poolt tehtud tahtmatute kulude leevendamiseks on õiglane pakkuda neile samu teenuseid sama kvaliteediga, kui tiheasustus aladel. See rahastus mudel peaks tegema võimalikuks vähendada sotsiaalseid erisusi maa ja linna vahel.

Hajaasustuspiirkonna elukõlblikuna hoidmine on riigi ühe osa – maa väärtuse säilitamine. Aegade jooksul on looduskeskkond ja loomastik inimasustusega kohanenud. See on muutunud omaette väärtuseks mis võib hävida, kui inimene sealt välja sureb.

Põhiline on aga maal elamise lihtsamaks muutmine läbi kohapealsete teenuste osutamise, mis peaks suurendama inimeste maale elama asumist. Tõmbekeskustest kaugel elavate inimeste abistamiseks oleks soovitatav vähendada nende üksikisiku tulumaksu kas läbi maksuerisuste või suurema maksuvaba miinimumi abil.

Selline süsteem peaks peatama hajaasustuspiirkondade väljasuremise.

Vello Paas